

LEDARE

Ledare: Se kvinnorna

PUBLICERAD 2009-12-03

Kolumnen: Hans Bergström om klimatfrågans tredje faktor.

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

Klimatdebatten är delvis märklig. Till det mer mysteriösa inför Köpenhamnsmötet hör att en av tre huvudfaktorer för människans inverkan på miljön inte alls nämns – antalet människor på jorden.

Homo sapiens är en dominant djurart på planeten Tellus. Hennes påverkan på jord, vatten och luft är en funktion främst av tre faktorer:

1. Materiell standard. Högre standard tenderar att kräva mer energi och vatten. Sambandet är dock inte enkelt. Fattigdomen har också sin miljökostnad. Ineffektiv förbränning av ved i u-länders hushåll står för en växande del av koldioxidutsläppen, till exempel.
2. Teknologi. Kärnkraftverk i drift har inga utsläpp i atmosfären, kolkraftverk stora. Orenat vatten förstör Östersjön, med vatten som renas efter användning kan havets friskhet återställas.
3. Antalet människor på jorden. Med fyra miljarder människor, världens befolkning år 1974, blir trycket på naturen mindre än med nio miljarder människor, prognosen för 2040.

Faktorerna två och tre är så viktiga eftersom vi inte får glömma människan själv. Det kallas humanism. Människan har ett egenvärde för människosläktet, som går utöver naturen. Brundtlandkommissionen formulerade det väl. Uthållig tillväxt, sa den, är att ”möta dagens behov utan att försämra möjligheterna för framtida generationer att tillgodose sina behov”.

Nu kan inte offras med hänvisning till framtiden. Vi har inte moralisk rätt att med ”bioodlingar” driva upp livsmedelspriserna så att miljoner människor dör nu, med hänvisning till framtidens klimat. Vi i den rika världen har heller inte moralisk rätt att förvägra indier, kineser och afrikaner att sträva efter bättre liv, materiellt. Deras strävan har samma moraliska halt som vår.

Teknisk utveckling kan avsevärt mildra dilemmat mellan standard och miljö. Nya generationer av kärnkraft, och längre fram fusionskraft, kan ge koncentrerad, utsläppsfri energi. Ny

batteriteknologi och vätgasdrift kan ge miljövänliga fordon. Jordens enorma tillgångar på kol och naturgas bör kunna utnyttjas, med teknisk utveckling för att innesluta förbränningen. Vind- och vågenergi kan ge marginella tillskott, solen mer än så med framtida teknik som sänkt priset och möjliggjort energilagring.

Men antalet människor måste också in i ekvationen. Pressen på jordens resurser och återhämtningsförmåga blir i längden för stor för mänsklighetens bästa, om miljard efter miljard i befolkning skulle fortsätta adderas till vår enda planet. Även befolkningspolitiken har en moralisk dimension. När regeringar i ”tredje världen” begär att få lyfta sin standard till vår nivå, faller ett motsvarande ansvar på dem att motverka en hämningslös befolkningstillväxt.

Indien, till exempel, beräknas öka sin befolkning med hela 500 miljoner människor mellan 2009 och 2050. Det är nästan som ett helt Europa. Det faller på sin egen orimlighet att det skulle kunna förenas med samma biltäthet som i Lycksele.

Mycket kritiskt sägs om Västerlandet, inte minst av västliga ledare. Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Men en stor sak – utöver demokrati, välstånd och framgångsrik forskning – har detta västerland åstadkommit. Det har nu en stationär befolkning. Ingen som helst ökning beräknas ske av antalet människor i Stor-Europa, Japan och USA mellan 2009 och 2050. Europa beräknas minska sin befolkning med 104 miljoner under dessa fyra årtionden, Japan minska med 33 miljoner och USA – med sin stora invandring – öka med 132 miljoner. Netto plus/minus noll. Även Kina har fått stopp på den naturliga folkökningen.

Antalet barn per kvinna i fertil ålder är nu i Kina nere i 1,79. På sikt, efter en lång bromssträcka, minskar därmed Kinas befolkning.

Indien, däremot, ligger alltså på 2,72 barn per kvinna. Och så har vi afrikanska länder som Etiopien (6,12), Angola (6,12), Zambia (5,15), Nigeria (4,91), likaså stora muslimska länder som Afghanistan (6,53), Pakistan (3,60) och Saudiarabien (3,83). Ett land som Etiopien beräknas öka sin befolkning från 83 miljoner år 2009 till 278 miljoner år 2050! Kongo (Kinshasa) går enligt prognosen från 69 till 189 miljoner människor. Nigeria från 149 till 264 miljoner. Så kan man fortsätta uppräknningen, med Indonesien, Bangladesh etc.

I den färskta prognosen för 2050 måste man gå till plats 21 i rangordning för att hitta ett europeiskt land, Tyskland. Europas andel av jordens befolkning väntas då vara nere på 7 procent (dagens EU cirka 5 procent). 93 procent av jordens befolkning bor annorstädes. Det är i den dramatiska befolkningstillväxtens regioner de verkliga frågorna ställs om jordens framtida miljö. De hänger inte på bilskatten i Kalix och Lycksele.

Det är lätt att identifiera nyckelbegreppet: Modernitet. En helt central del av moderniteten är kvinnans frigörelse. Om jordens kvinnor kunde bestämma över sina egna kroppar skulle vi se ett dramatiskt fall i antal födslar, utöver alla andra framsteg. Ett

land som Sverige borde, nu också som ordförande i EU, sätta kvinnors rätt högt på agendan för FN:s klimatkonferens.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt